

Nadenken over toekomst M

De doelstelling van de Stichting Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Tuinbouw - ofwel Naktuinbouw – luidt: ‘het bevorderen en bewaken van de kwaliteit van producten, processen en ketens in de tuinbouw. Daarbij ligt de nadruk op teeltmateriaal, nationaal en internationaal.’ Maar, weten vakgenoten hoe Naktuinbouw daarbij te werk gaat? Om daar meer zicht op te krijgen, belicht BloembollenVisie de werkzaamheden van de kwaliteitsdienst in een serie van vijf artikelen.

Tekst: Monique Ooms
Foto's: Monique Ooms, PR

Voor deel 2 van de serie sprak BloembollenVisie met Katie Pont en Raoul Haegens, respectievelijk onderzoeker en manager op het gebied van rassenonderzoek. In hun werk vervult de Moederplantentuin van Naktuinbouw een belangrijke rol. Deze tuin is ontstaan vanuit de behoefte aan duidelijkheid. “Tot die tijd stonden er op diverse plaatsen in het land vaste planten opgeplant. In de jaren negentig maakt PPO een begin met wat nu de Moederplantentuin is, later nam het PT dit over. Er was echter geen centrale plek. Met name van oude rassen was de identiteit onduidelijk omdat deze nooit beschreven waren. Zo kon het gebeuren dat kwekers met planten werkten die uiterlijk veel overeenkomsten vertoonden en dus dezelfde naam kregen toegekend, terwijl het in feite om verschillende rassen ging.

De Vereniging van Vasteplantenkwekers vond dat er een einde moest komen aan die situatie en nam het initiatief om een centrale Moederplantentuin te laten aanleggen. Deze opdracht kwam in 2000 terecht bij Naktuinbouw”, zet Haegens de geschiedenis uiteen.

KENNIS VERGROTEN

In de Moederplantentuin worden rassen opgeplant en wordt de identiteit van het desbetreffende ras centraal vastgelegd. Bij eventuele geschillen dient de tuin als ijkpunt. Verder is de Moederplantentuin een uitstekende plek om rassen te leren kennen. Een belangrijke bron van informatie dus voor vasteplantenkwekers en -handelaren. Zij kunnen de tuin op afspraak bezoeken, of zonder afspraak elke woensdagmiddag van eind maart tot begin oktober. Ook keurmeesters en de Vereniging van Vasteplantenkwekers gebruiken de Moederplantentuin om hun kennis te vergroten en te delen. Inmid-

dels zijn in de tuin zo'n 4500 planten opgeplant van ongeveer vierduizend rassen. Ruim drieduizend rassen zijn vrij beschikbaar en zo'n achthonderd rassen dienen als referentiecollectie voor kwekersrechtonderzoek. “Deze collectie is zeer behulpzaam bij het aanvragen van kwekersrecht omdat zij een goed beeld geeft van het bestaande aanbod. Als gevolg van de jaarlijkse aanvragen voor kwekersrecht, groeit de referentiecollectie nog elk jaar.”

De Moederplantentuin heeft in totaal vijfduizend plantplekken beschikbaar. Als dat maximum is bereikt, moeten er planten uit de tuin verdwijnen. “Dan gaan we bekijken wat er weg kan. Daarbij letten we op de vraag en het gebruik. De Moederplantentuincommissie - die bestaat uit leden van de Vereniging van Vasteplantenkwekers, (zie kader, red.) - bepaalt welke van de ‘publieke’ rassen sowieso in de tuin moeten blijven. Daarbij letten zij op eventuele problemen met rassen en op de mate waarin in een ras gehandeld wordt. Rassen die van onvoldoende belang zijn voor de markt, kunnen eventueel worden geschrapt.” Het onderhoud aan de tuin is niet heel intensief. “Natuurlijk houden we eventuele ziektes en virussen goed in de gaten, zodat deze zich niet kunnen verspreiden.”

PLANTSCOPE

In het werk van de rassenonderzoekers speelt ook de website van PlantScope (www.plantscope.nl) een belangrijke rol. “PlantScope bevat veel informatie die steeds meer kwekers weten te vinden. Het is een enorme database die een overzicht geeft van alle in Nederland verhandelde rassen van vaste planten, bloemen, siergewassen en kamerplanten. Van alle rassen in de Moederplantentuin worden de kenmerken beschreven. Deze beknopte beschrijving wordt gepubliceerd via PlantScope, inclusief een foto van het desbetreffende ras.” Hoewel de informatie op PlantScope zeer waardevol is, kunnen gebruikers er niet volledig op dichtvaren, benadrukt Pont. “Op basis van een beschrijving en een foto kun je een ras niet honderd procent

Moederplantentuincommissie

Christel Spijker
Luit van Delft
Dick Degenhardt
Gerard Heemskerck
Jan Lommerse
Cees van Bergenhenegouwen
Gerard Susanna
Henk den Hartog

Moederplantentuin

beoordelen, daarvoor moet je de plant in het echt zien. De informatie op PlantScope geeft echter wel een zeer goede indicatie.”

Gedurende de eerste vijf jaar van het bestaan van de Moederplantentuin werkte Naktuinbouw zeer intensief samen met de zogenoemde ‘Moederplantentuincommissie’. “In deze commissie is bijzonder veel kennis gebundeld. De commissieleden hebben jarenlang ervaring in het vak en beschikken over een enorme kennis van het sortiment. Tijdens het bloeiseizoen - van maart tot en met oktober - kwamen zij elke maand langs om planten te beoordelen en te checken of de juiste namen aan de juiste planten waren gekoppeld. Vijf jaar geleden is de financiering vanuit het PT echter weggevallen, en sinds die tijd worden de planten minder vaak beoordeeld, zo’n drie tot vier keer per seizoen. Overigens kon de frequentie ook worden teruggeschroefd omdat het merendeel van de planten op de Moederplantentuin al was beoordeeld.”

Katie Pont en Raoul Haegens: ‘Kritisch blijven kijken’

.....

‘Op basis van een beschrijving en een foto kun je een ras niet honderd procent beoordelen, daarvoor moet je de plant in het echt zien’

.....

Naktuinbouw hecht veel waarde aan het internationale netwerk van de commissie. “Zij hebben contacten met buitenlandse experts die zeer waardevol kunnen zijn voor ons werk.”

PROMOTIE

Om de Moederplantentuin nog wat meer op de kaart te zetten bij vakgenoten, organiseerde Naktuinbouw in de afgelopen twee jaar acht thema-avonden, over thema’s als ziekten en plagen, bodembemesting en gewasbescherming. Haegens: “Helaas liet het budget het niet toe om dit jaar weer dergelijke avonden te organiseren, hopelijk lukt het in 2011 wel.” De Moederplantentuin doet ook mee aan de Open Tuinen Dagen van de gemeente Alkemade. “Dan krijgen we gemiddeld zo’n vierhonderd mensen op bezoek. Verder ontvangen we regelmatig groepen via tuinenreizen, Groei & Bloei of buitenlandse bedrijven. Allemaal mooie promotie voor de tuin én voor de vasteplantensector in Nederland.”

Tien jaar na de oprichting van de Moederplantentuin is het moment aangebroken om te evalueren en naar de toekomst te kijken. Hoe nu verder? “De Moederplantentuin voldoet aan twee belangrijke doelstellingen: het vastleggen, beschrijven en fotograferen van rassen en het voeden van de database van PlantScope met deze gegevens. De tuin wordt niet zozeer gebruikt als ijkpunt bij eventuele problemen, kennelijk is daar minder behoefte aan. De vraag is nu hoe lang planten op de Moederplantentuin moeten blijven staan. Er zijn natuurlijk kosten verbonden aan de opplant, en dan moet het wel zinvol zijn om iets in stand te houden”, stelt Haegens. De Moederplantentuincommissie denkt ook mee over de toekomst van de Moederplantentuin en de rol en bijdrage van Naktuinbouw daarin. “Daarbij functioneert zij als een soort denktank. De Vereniging voor Vasteplantenkwekers gaat dit onderwerp behandelen tijdens de jaarvergadering in januari.”

DRIE OPTIES

Naktuinbouw ziet voor de toekomst van de Moederplantentuin drie mogelijkheden. “Als

de sector vindt dat de planten lang te zien moeten zijn en voor financiering van de instandhouding kan zorgen, kan de tuin blijven zoals die nu is. Een andere optie is dat Naktuinbouw alleen de identificatie, beschrijving en eventuele bewaring van DNA verzorgt, maar nieuwe planten niet opplant in de Moederplantentuin. Dan moet er wel besloten worden waar deze rassen een plekje kunnen krijgen. Een derde optie zit daar precies tussen in. We kunnen er ook voor kiezen om de planten op de Moederplantentuin niet tien jaar te laten staan, maar voor identificatie aan te laten bieden bij de VKC. Nieuwe rassen kunnen voor de duur van twee jaar worden opgeplant zodat de identiteit kan worden vastgelegd via een foto, beschrijving en DNA-kenmerken. Zo garanderen we in elk geval dat de basis vastligt. In februari hopen we hierover meer duidelijkheid te hebben.” Overigens is het wel de bedoeling om de tuin te handhaven voor kwekersrechtonderzoek. “Dit wordt nog een lastige discussie, want uiteindelijk wil niemand deze unieke tuin - waar een enorm sortiment bij elkaar staat opgeplant - kwijtraken. Het is echter wel goed om er kritisch naar te kijken.”

Resumé

De Moederplantentuin van Naktuinbouw omvat een unieke collectie vaste planten die een goed overzicht geeft van het huidige handelssortiment. Naktuinbouw verzorgt de identificatie, beschrijving en fotografie van het plantmateriaal, en zorgt ervoor dat deze informatie ook via PlantScope wordt gepubliceerd. Kan deze werkwijze nog tot in lengte van dagen blijven bestaan? Of krijgt de Moederplantentuin op termijn een andere invulling?